

foto Ton Hendriks

Jeffrey van Breukelen (30)

Geluidsmen

Door Ellen de Vries

Soest. Rustdag. Uit het gifgroene transistor-radiootje dwarrelt de zondagse radiopreek de slaapkamer van Bep van Breukelen binnen: 'Genade van de heer Jezus zij met u allen.'

De woorden zijn nog niet verstorven of zoon Jeffrey, Jeff genoemd, zet de televisie aan. Zenders worden rap verwisseld, Jeff drukt zijn hoofd tegen het glas en wringt vergenoegd zijn handen; hij maakt geluiden die er volgens zijn moeder op duiden dat hij tevreden is. Vervolgens loopt hij naar de zitkamer om de grote kleurentelevisie daar aan te zetten, knarse-tandend van opwindend. Als Jeff genoeg heeft van de tv, gaat hij naar het terras, de transistor tegen zijn oorschelp gedrukt.

Gedurende de week woont Jeff samen met elf andere bewoners in Bartimeushage te Doorn. Helaas kan hij daar - om de andere bewoners niet te ontrieven - niet ongestoord zappen. Bij zijn moeder in Soest kan dat wel. In huis staan vier tv-toestellen, verschillende boxen en ettelijke transistorradio's aan. Hij is gefascineerd - niet door de inhoud van het gebodene-maar door de geluiden en lichtflikkeringen. In de supermarkt duikt hij steevast in de vriezer om te luisteren naar de ronkende motor.

Jeffs dagactiviteiten bestaan onder andere uit: boodschappen doen, glas wegbrengen en luiers bezorgen bij andere groepen. 'Als de maatschappelijk werker hem van verre ziet komen, zet hij plagerig de radio harder. Jeff smijt dan zonder pardon de zak luiers op de grond en spoedt zich onbekommerd naar de radio', vertelt zijn moeder lachend.

Het huis wordt uit de zondagse slui-mer gewekt als hij op bezoek komt. Hij is vrolijk, alles aan hem beweegt. Om zijn nek bungelt een grote, plastic karbonade waarop hij zijn bijtlust kan botvieren. Een hamburger heeft hij ook, gekocht in de dierenwinkel,

samen met zijn moeder. Hij móet jammer genoeg soms bijten of hij wil of niet, vertelt zijn moeder. Maar in haar huis blijft al het hout ongemoeid.

Op zondag haalt ze hem op. In de auto gaat direct de transistorradio aan. Thuisgekomen is er eerst gebak: zelfgebakken cake, gecombineerd met pudding en toefjes slagroom. De bezoekdag wordt soms van een speciaal cachet voorzien door een etentje bij kaarslicht, opgeluisterd met klassieke tonen: Beethoven of Bach. Deftig doen, noemt Bep dat. Brandende kaarsen zijn speciaal, want in het tehuis worden die te gevaarlijk geacht.

Jeff is een kanjer, vindt zijn moeder, 64 jaar oud. Zorgen zijn er ook: wát als ze er niet meer is? De leiding van Bartimeushage vindt hem een 'lekker jong', weet zijn moeder zich gerustgesteld.

Als ze Jeff zou moeten typeren? Hij ziet slecht, is niet zindelijk, functioneert motorisch gezien op het niveau van een vierjarige, heel eenvoudige opdrachten - 'breng dit naar de keuken' - kan hij uitvoeren, hij knuffelt graag, spreekt niet, maar Bep begrijpt zeer goed wat hij door middel van geluiden en gedrag wil uitdrukken. Ze zijn gek op elkaar.

In het begin was er teleurstelling. 'Waarom ik,' vroeg ze God. Ze kreeg een glashelder antwoord terug: 'Waarom jij niet?' Zoals Don Camillo regelmatig converseert met het Christusbeeld, zo onderhoudt zij innig contact met God. Bep: 'Ik betrek hem overal bij.'

Jeffs geboorte. Een stuitbevalling. Zuurstoftekort. Na verloop van tijd merkte Bep van Breukelen: ik heb geen oogcontact en zijn ontwikkeling blijft achter. Ze raadpleegde een specialist. 'Doe dat maar weg. Hij is een blok aan je been', zei de dokter haar. Ze sloeg hem in blinde woede op zijn gezicht. Tot zijn zevende jaar zorgde Bep zelf voor Jeff; ze woonde destijds in Amerika en speciale voor-

zoningen zijn in het land van de onbegrensde mogelijkheden krankzinnig duur.

Bep keerde later - inmiddels gescheiden - met haar twee kinderen Jeff en Nickey (42) terug naar Nederland. Jeff werd tot haar verdriet - te vroeg - uit huis geplaatst. Naast haar werk zet en zette ze zich in voor een beter begrip voor verstandelijk gehandicapten in deze samenleving waar de dictatuur van mooi, rimpelloos en wegwerpartikelen heerst. 'Ik ben trots op mijn gehandicapte kind; hij telt ook mee.' Vervelende ervaringen zijn talloos. Ze herinnert zich twee moeders die - onderwijl hun baby's wiegend - in de winkel wezen naar Jeff: dat had een spuitje moeten hebben, dat kost de maatschappij alleen maar geld. Ze dacht: waar beter te beginnen met voorlichting over gehandicapten dan op school. Ze hield lezingen voor kinderen: mijn Jeff houdt net zoals jullie van pindakaas en pannenkoeken, willen jullie hem eens zien? Kinderen accepteerden hem - na de eerste aarzeling - zonder meer.

Later concentreerde ze zich op voorlichting over ouders aan groepsleiding. Ze hoopt dat verzorgers zich daardoor realiseren dat ouders graag gehoord willen worden en betrokken willen blijven bij de opvoeding. 'Het lijken kleine dingen, maar ouders vinden het belangrijk als hun kind er netjes uitziet, zijn nieuwe schoenen in plaats van oude aanheeft. Als hij leuk oogt, ziet hij er minder verstandelijk gehandicapt uit', stelt ze.

Uit de belendende kamer klinkt geluid; Jeff vertoont operant gedrag, verklaart zijn moeder die in de loop der jaren hele stapels orthopedagogische literatuur heeft doorgewerkt. 'Hij denkt: wanneer is die visite eens weg. Wanneer zijn we weer samen?'

...

Ellen de Vries is freelance journalist.